

ACC. N:R M. 16167:1-16.

Landskap: Småland Upptecknare: Edla Jonasson, Knäred
Härad: Lunnerbo Berättare: " " "
Socken: Hinneryd Berättarens yrke: småbr. hustru
Uppteckningsår: 1963 Född år 1892 i Hinneryd

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Räfsor och räfsning. s. 1-16.

LUF 120

27/2-63

Suf 120

Sam brar på Ende Trädetsta 120
vill jag här i några mån besvara.
Räfsa. Dessa äro gjorda för hand,
och i byggen är mannet Rivan, så
sade man min riva, "känn så bra
den är, vilket "harnia lar", man menade
att rivan låg väl till i handen.
Ja Rivan som karllarna använde
till att sammanpacka härfäns bot-
ten med var något tyngre och
kraftigare än en som man räfsade
med, ty att haka härfabotten det
var karllarnas jätte, två måste man
vara om botnen skulle bliu bär-
kraftig nog detta är den tiden då man
hållade ängbö. Mannet var Räf-
berska "Räfsersa" Skiftet skulle vara
125 Centimeter långt något litet avsmalt

nat. Klumret i den ändan vilket man
på "skäfte" kunnade, vilket alltid var
en Bakträd, inget annat träslag var
där till lugligt. Då där enat alltid
sinans skäfte var en tussvatt ty
kärnan dog ej, den var för hård och
ville därför spela sig, gran var
för vekt, ty det måste var viss
skagdighet så att näst påjde med
vid laget, Klumret var snart bäst
gjordast vid mitten, Här påskes skaf
fet som var uppskuret så långt
det var kantigt cirka 30 Centimeter
om skafet var för graft, måste
man alltid avtaga det på under-
dan tillpassa det precis, för annars
såk de iänder i på skäftningen
Man använde alltid träpinnar dessa

kallades för påskäppetutt, därför att
de var stora kasta och avsmalnade
merit, nej spik är odugligt de stora
har huvudet på skaftet tätt ett
sådan måste sitta segelt fast.

Pinnarnas längd fem centimeter antal 1984 på
vanliga härpbor, då de som anvä-
des endast att räpa stulbäckarna
med haddes pinnar, virket var Ränn
dessa var segast, men även ok men
detta användes sällan, De kantäljda
pinnarna dominerade de ansågs
vara allra bäst, nog var de lite
grand avsmalnade, Den gräpsta ändan
sattes i Rinkhuvudets hål, nej att
ha något ovanför rivars huvud
gick ej då fälde ju höet med
hållbaka, det gläde att stänga detta

rä långt bort som möjligt naturligt-
vis. Bårens pinnar måste luta inåt
annars blev det ju ej något tag.
Bågar vet jag intet om, men till ränder
som användes när man lastade
hået, hade man klent bendjärn fäs-
tat ett stycke upp på skäftet samt
med mast ändarna på rivan huvud
ungefär mitt emellan χ påskäptringen
och dess slut, bandet var en centimeter
brett; en sådan riva var aldeles för tung
att räpa med. Rivarna var aldrig
målade när de försålles, detta gör-
mide man märkadelig sak, eller ens
käraste pojkrän, då blev det ju alltid
något i blomrög eller Intinaler
Här i tacket var Alfred Andersson
ifrån Ingelskäs nog den som först

käpte Hästräpsa 1910 dessa var endast till
att avtägga häst, medels ett ^{med} brandtag
att upplyfta den under delen vilket
var pinnarna, för hand, således ej den
senare frikopplingen med ett tryck av fästen
men dessa Hästräpsor kan man endast
räpsa det odlade häst, så det ännu
var väldiga ängar, vilka varo obrutna
så hästades det väldiga mängder ängar
här, vilket måste ske med manuell
hantering, Nej numera används endast
Hydraulisk stäpsräpsa, med dessa kan
man så få häst ända fram till härr-
jans luftigt och fint. De gamla hästdrag
na stäpsräpsorna packade ju häst till
en hård massa, vilket var tungarbetat
Så man hästade "Bräken" Bräken till
strö, efter samlade massa myllade

Råg eller betfä å. d. y. ja då användes järnripar, sådana har varit i bruk mycket länge, ty dyliga fabrikerade de gamla Smederna jär i tiden.

Någ var det beaktligt att städa även Rivar för längre tid tillbaka, men under sist halften av 1800-talet var här i Himmeryd en Riemakare vid namn Anders Johan boende på ett ställe under Pargallåka by, benämnt Tollanskygget. Han tillver-
kade Rivar i Hårra på modHäst och vagn rutten runt på Marknader och Pargdagur, samt färdade i konnet till alla dem som ville köpa, Att säl-
ja sina Rivar som han fabrikerade med hjälp av sina söner det gick mycket lätt, då dessa ansågs vida omkring för mycket präktiga Lätta stadiga

starka ja med ett afd Enastående.
Men även den alra lärsta av oss Män-
niskor blir ju en gång förgamla.

Men han hade en son vid namn
Karl-Mandas som gjorde Rivas lika
ansedda som sin far, sen Karl-Mandas
lever ännu han är boende i Skinnes-
läke Vindjunga ju Skinneryd

Han är nog villig att visa Karl Rivas,
samt huru dessa tillverkas, och vilka
redskap som är nödvändiga som
maskiner ja allt. Ja man måste ju
köpa läd en och två, samt några läsa
Skinnud, själva skäpptet håll ju men
Skinnudet bräts ganska ofta, så när
Rivan lärer skrävig på skäppet ja
då var den inget att ha som räffe-
riva, ty en sådan måste gåda tätt

smidigt i händerna. Se ingen lämnade
ut sin egen Riva. Sy allas var bäst.
Jag vet vad jag skriver om då jag sjö
under många år plögade säpa på
bändernas ängar en 6-7 veckor vart år.
Nå. Låsa skaff. köptes aldrig. under min
Säpa tid var priset för hel Riva 1 kr
150-175. Huvud 50-75 öre. att det var
olika priser berodde på. att då som nu
att bilen efterhand dyrare på 20-30 talet
var de ändå dyrare men vet ej något
precis. då hade jag slutat att Säpa bara
Nå. numera används ej handrivar om
något uppställas därmed är det nume-
ra Plast till Rivans huvud och Pinnar
något gammalt Rinskaft finns nog
kvar. numera finns ej någon yngre
som kan handtera en Riva nej.

Henne man fattade Rivan, ja det är
ej så lätt att beskriva, det kunde dess
eller fotograferas, skall denna sända ett till
Eden om N:ra önskar. Man fattade gärna
med höger hand, så venster längs upps
denna fattning behåll man till live-
gångens slut, så vände man och då blev
det den vänstra handen som så att
räga var fäse, Råpska, som inte kunde
skifla hand, han var inte mycke
att hurra för, Råsty Rivan måste vara
rörliger i händerna, då man ofta var
3 st på var sida om det stycke
på ången som Råpas samman så Gud
nåde den stockaren som ej gick un-
dan, det blev skratt och häst, det gäl-
de att hava sin bred på Rivogin-
gen, annars kallades denna för Mye-

stie "Stutapiss". Bandflyckarna fingo
börja vid 12-13-åder. Men vid 15-år
ansågs dessa "fulltaga". Det vill säga
lika god som någon annan. Väst var
det kvinnfolksgöra att Råpa, Ståkan
inte bara ansågs. Som oduglig. De
var det ju faktiskt också. Väst var
det stora krav på läd undan och
väl. Sam jag nämt förut man mår-
te kunna stänga häst långt bät
annars var det hemskt att komma
därefter, om inte. blev det skäll och
gläringar ganska så fräcka sku jag
omtala. Efter då tid. långa arbets-
dag var det ståtande. det må vi
veta. Se lärar i nänderna fick
man ej om lätat Rivans skapt var
an fursvall. Samt achtades för att

stå i ången så att skaffet drog upp
dynanlen, eller utsätts för skrämmar
eller slag, Nej Rivan måste vara
snidig och fin, för annars var det
meningslöst. Se varje käpserka var
yttest rädd om sin Riva!

Ja man måste ju ha Riva själv
inga bönder håll med dyliga, och
ingen Riva var bra nog utan en egen
nej. Vist måste det "Risspölar" för
så var benämning på att om våren
bäst säpa löv Ris och farnat gräs i-
fäm Angarna. Men man hade ju
en äldre sämre Riva till detta, att
bräta å färlära sin fina Riva detta
gjorde ingen, Kvinnor lägdes för det-
ta arbete. Karlarna var färdiga att
lägga, så dessa hade dubbelt betalt.

blev det ju "uppåträggarna" färdigt för
till det arbetet kunde de ej uträtta
något färlare än Kvinnarna.

När jorden uppodlades, så besträfs
dess det såden runt om fältet, om någon
ängar ej odlades så hästas "munera inget
eller räpar för hand, nej det är en län-
geredans "Sunnan tidsepak" Antingen var
ängen torr, så man kunde köra var som
helst, då var man tvärt tillhåpa så fort
man räpade,* "Eller måste det dragas med
"Dyanang" A Västfalar, till den platsen som
var så tätt att man kunde köra dit
Ja man vände endast med Rivan "Stränga"
här, upphacka det i strängar, dessa mäs-
läggas så att Salen sken djupa tväret
över strängen, Håljugar användes ej men
när dessa väjades hade de 3 häar

Sedan häst var ihopfäst i "kroar" på
då bar man med Rinas hjälps, det till
Hälsjäl vilket jag omnämnt, eller stockar
då dessa var färdiga återputsades de
med Rivan om detta var väljast så
mot stod regnet ganska länge, som sagt
inte någon handräfsning numera.

På i Skärlekskärens- och Självbindarnas
arbete behöves ingen gå på stubbåkren
och räpa, under månenskvällar vilket
man ofta fick göra på damtunga tärn
vilket slit enat nu. På logen när man
slagtraskade, måste Rivan vara, så att
man kunde ksträpa "vippen" de samma
axer och halmsinnarna, Se sedan mäs-
te vara på färs dylikt, annars gick det
ej att få hand skilja agnarna ifrån
vetet" se att handkasta säden det var ett

kräpigt göra "Kapsittel" Sedan när den
Stiftkärkeräcker kom i bruk, ja då
måste man vid Cylindern med
Riva lastaga "Räsa" halmen, det går
att vara kunnig därmed så att säden
ej följe med, utan bildade en fin
"drase" hög riktigt fri ifrån halmen.
Så användes ju alltid Rivan till att
"hacka" samma tjung å Bannan ^{en} sarts
massgräs, vilket användes till att "rygga"
pålagga överst på den halmtäta lät-
tustängars tak, i små "fannar" en viss
mängd, lades på en "stegsagga" en ställ-
ning som på modar, drogs upp på
stegen, en hackade "fannar" en sat på ta-
ket och lade en "fann": vid var sida en
mitt upp, ett så "ryggt" tak håll ut hal-
men tak som ryggades med mossor var ej så
lär.

Vill fäklära "Stogsöggan". En dylik var
tvenne en 15 cm. bredad medel, på
dessa spikades brädlappar en 70 cm länka
så två ribbor vilka stod rakt upp
moderna gick på stegen pinnar, ty
fär. hade alla stogar hål igenan åsarna
vare rätt pinnar grangonar eller ena,
runda pinnar, ej som nu infädda ribbor.
Som sagt var och en, var mycket aktsam
om sin Riva. Vår denna ej användes
då hängdes densamma in under tak,
om "Räfsan" blott hänger fritt utan
att påtryckas av någonting så står den
sig ej. Vid besöken var ju mycket stor
fär, så om man visste där om, var
man sin Riva vackert i enna handen.
Allra värst var att på utsprätt arm
bära den, för då blev det tung så sant
som

Amor, i Guds hus, sade Bonden å vart råvar-
de: släpande, även ängen lödade, att
hästen, skulle taga ganska lång tid, mycke
finer om detta men nu får det säka.
Men om trevne Rikar ramlade omkring
vid ett träck eller dylikt, då man satte
dessa där, vid matdag förexempel,
Råkade dessa falla så att de blev i
kass, ja då försparades dödsfall, hade
man. Om någon flicka bar rivan
med utsträckt armar sader glän-
mande, se på sjutton kan längtal
efter. Min käraste sin "knodd".
Ja vist var som jag annänt det, ett
tungt och hårtande arbete men även
många glada skratt. Samdets när bonden
hade sett att det ej räpats väl, vid antänin-
gen frågade om räpsarna inte sett Råven med
den Råda "Kampan" rumpen!